

14/ג.ט. 1951

מי יבנת ועדת החינוך והתרבות שהתקיימה
ביום ג' כ"ג באייר תשי"א (29.5.1951)
בשעה 11.25

חברי הוועדה:

ג. ד. ח. י. ו. :

- א. ג. ט. י. ז. - היו"ד
- ב. ד. ה. ו. ז. - דינבורג
- ג. ח. ט. י. ז. - הכרמלי
- ד. ה. ו. ז. - כגן
- ה. ו. ז. - לוינסקיין
- ו. ז. - נצר
- ז. ח. ט. י. ז. - זילינג

סוגיות:

- ד"ר בן-יהודה - סגולת הורד החינוך
- גב' סטנר - מטעם משרד החינוך

- א. ביצוע חוק חינוך חובה לקראת שנת תשי"ב
- ב. תקציב החינוך

סדר היום:

פתיחת את הישיבה.

היו"ד פרסיץ:

מאז ישיבתנו האחרונה ב-27.3.51, נעקר כחוכנו בר החינוך והתרבות. הדגול. כל חברי הוועדה מכירים ומוקירים אותו ומכירים בהכרה אח זכרו, של אותו אדם שקדם את כל חיינו בחיי התרבות והחינוך העברי. זכרו יהיה סמור בלב כל עוסקי ועסקני התרבות העברית. תהיה נשמתו צרורה בצרור החיים של החינוך והתרבות העבריים.

בסדר-היום של ישיבתנו עומד ענין ביצוע חוק חינוך חובה **לשנת תשי"ב**. הסעיף השני הנא: תקציב החינוך. שני סעיפים אלה קטורים זה בזה ולכן העמדתם ברציפות כזו בסדר-היום, כי בלי תקציב לא מוכל לבצע את חוק חינוך חובה, כן לא מוכל לבצע את החוק בלי בנינים לבתי-ספר. הייתי מבקשת את ד"ר בן-יהודה שיסביר את הדברים ביתר הרחבה. מפעלנו חינוכי לקראת השנה הבאה, נמצא במסכנה גדולה, כבר בשנה שעברה לא יכולנו לבצע את חוק חינוך חובה מחוסר בנינים, ומחוסר אפשרות לגמור את הבנינים שהתחילו בבנינם. את אשר נעשה בתל-אביב, נעשה בכל ערי הארץ, אינני רוצה כבר להזכיר את המעברות ושיכוני העולים, שם חוסר המקום הוא מסווע. יש משהו בלתי נודמלי בטיפול בבניני בתי-הספר במעברות. עד כה טפלה בכך הסוכנות היהודית, אך הם נזבנו שלא להתאמה לצרכים של המעברות. השליטה על בנינים אלה אינה תמיד בידו מערכת החינוך והדבר מספיע לדעה על מצב החינוך ונזול ממשרד החינוך את אפשרות לבצע את החוק.

היו"ר פרסיץ:

אשר לתקציב - ראיתי להוסיף ולומר כי בישיבתנו האחרונה עמדנו על כך שהמטלה הכניסה לתקציב החצי שנתי סכום של 300 מיליון ל"י. בתברנו, כי המטלה החליטה להוסיף עוד 500 מיליון ל"י לתקציב זה. בימים אלה יוגא הענין לדיון בשנית, על כן מאמתי לנחוץ להזעיק את חברי הועדה בקשר לתקציב. הייתי רואה לדעת מה מצבה של משרד החינוך בקשר לעניינים אלה, כדי שאנו נוכל להחליט על איזה שהם מעדים כדי לינות את פני הדברים במדה שזה ניתן לנו, על סנת שנוכל להבטיח את מצווע חוק חינוך חובה בטסגרת שהיה קיים בשנת תל"א ולבטיח את הרחבתו לשנת תל"ב.

מיד לאחר שנבסור את המעיפיים האלה ניתן לגב' כגן את רשות הדיבור לעניינה היא.

מאחר קבלתי את ההזמנה לישיבה זו רק הבוקר בשעה 8.00, לא ידעתי כי הישיבה תסרך ועלי לעזוב אותה בשעה 13.15. על כן מבקש לתת לי את רשות הדיבור לפני העעה המקורה.

ג'ר-גו-הורה:

כהתאם לבקשת יושבת-ראש הועדה אמסור לכם פרטים בענין התקציב בקשר לחוק חינוך חובה. הכנסת קבלה עתה החלטה שכל המטרדים טסטיכים בחצי השנה הקרובה להתמטט במסטיים בהתאם לתקציב של השנה הקודמת **בבתום שנת 1951**. לא היתה כל נטייה בכנסת להפלות את החינוך לטובה. מאחר שדרישות החינוך הן כה גדולות, ענו לנו שישנה רזרבה. אמנם כל המטרדים עטים על הרזרבה הזו, ולא רק המטרדים השונים, אלא גם הסוכנות. היתה ועדת שרים שעבדה את חלוקת הרזרבה ונתנו לנו תוספת של 500 מיליון ל"י. אין זו עדיין החלטה כיון שכל החלטות הועדה אריכות לבוא לפני המטלה. כאשר הודיעה לנו הועדה על כך, ראינו כי נשקפת סכנה גדולה לענייני החינוך. דברנו עם השר המנוח ובדקנו בשנית את התקציב על כל פרטיו והתברר, כי למעשה, היינו אריכים לדרוש תקציב גדול יותר מאשר אנו בקשנו. אנו לא דרסנו יותר, כי גם כך אנו המטרד הגדול ביותר אחר משרד הבטחון. בשעת בדיקת התקציב ראינו שדרשנו פחות כספים מאשר אנו נהיה זקוקים להם. אנו קצצנו בתקציבנו שונים, לא הבאנו בחשבון את אשר התרחש בינתיים, כי את התקציב עשינו בחודש נובמבר ואחר כך היה ריך לדרוש תקציב גדול יותר, כי לא דדענו על העליה העיקרית שהיה במסדיים כה גדולים. אנו עמדנו על דרישתנו, יטגו בשנית, אמנם, וראינו, כי אין כל אפשרות לוותר על דרישת התקציב שלנו.

יש לציין כי ישנם מעיפיי תקציב שונים שהם גדולים יותר בחצי השנה השניה, למשל מספר הילדים בבתי-הספר יעלה במחצית השנה השניה. לעומת זאת ישנם מעיפיי תקציב **הגדולים יותר** במחצית השנה הראשונה, למשל כל המפסלים והריהוט מוכרחים להישות מוכנים כבר עתה. למעשה התחלק התקציב לשני חלקים, לא באופן סכני כי אם מתוך בדיקת כל מעיף ומעיף.

אנו דרשנו תקציב לחצי שנה בסך של 4.700,000 ל"י. המכסנו לקאץ בתקציב ולהעמידו על סך של 4.300.000 ל"י. בשנה שעברה היה התקציב החצי שנתי 300 מיליון ל"י, תקציב זה היה מוקדס גם לתקציב החינוך וגם לתקציב החרבות. בשנה שעברה היה כל התקציב 4.800.000 ל"י לשני המטרדים גם יחד. אנו המכסנו להעמיד את התקציב החצי שנתי של השנה בסך של 4,300.000 ל"י. אנו אריכים היינו למצוא דרכים כדי לקאץ בתקציב ב-400.000 ל"י. אנו אמרנו למטלה, כי אנו נביא שני מליון ל"י. השר רמז דיבר רטט בכל הענין הזה ואמר שהוא יסלק את אורידתו מן החינוך, כי איננו רואה אפשרות להמטיך בתקציב הנוכחי. המטלה דחתה את ההחלטה כי צריך היה לעמוד על חלוקת הרזרבה

ד"ר בן-יהודה:

דברים

מכל הכינות אין מקום לדרוש/ יותר, כי אסור לשנות את תקציב המטטלה מאחר שהוא מבוסס על איזון.

ענה עומדת השאלה כיצד לחלק את ה-5

סיליון של הרזרבה. לפני מותו של שר החינוך ישבנו והחלטנו לדרוש מן המטטלה סיליון וחצי, לא שני סיליון תוספת כפי שנידרש לנו, בתנאי שהמטטלה תתן לנו לעבור על התקציב בחצי סיליון ל"י, וכיום זה ילך למחצית המטטלה. החלטנו באותה שעה עם שר רמז ז"ל, כי נשב עם שר שרת ועם האוצר ונבדל הדעה מסוכמת אחת למטטלה. נקבעה פגישה ליום ב' בצהריים. את אשר קרה, קרה בדיוק ביום ג' בבוקר. בארוחת צהריים שנקבעה עם שר שרת היינו צריכים להביא את עמדתנו. אחר-כך הייתה ישיבה שניה של המטטלה ביום ה' שר שרת מסר שם את הדברים בדיוק כפי שמסרתי לו בשם שר רמז ז"ל, ומאחר שהוא סמלל עתה את מקומו של שר החינוך, החליט הוא והאוצר שאין לשנות את הצעת התוספת בסך של 500,000 ל"י, ולהשאיר את כל הסעיפים הנוגעים לביצוע חוק חינוך חובה, ולפתיחת בתי-ספר בסגרת חינוך חובה, כמו שהם והם יממנו אותם. אפשר היה לקבל הצעה זו, לנו זה אולי יותר נוח. השאלה היא אם מתוך האיזון אנו נתקרב לאותו סכום של שני סיליון ל"י הדרוש לנו. אני הודעתי במטטלה שהם ידעו היטב שהסכום שאנו זקוקים לו יגיע לסכום שאסרתי. סעיפי חוק חינוך חובה בלבד דורשים 87% מתקציב החינוך. אנו קיצצנו בכל שאר התמיכות **זמנית** וצמצמו את כל הסעיפים. סעיפי חוק חינוך חובה כוללים: גני ילדים בגיל 5, בתי-ספר יסודיים, ובתי-ספר לנערים עובדים, החינוך הערבי, הכשרת מורים וציוד וריהוט לבתי-ספר יסודיים ולגני ילדים. סעה סעיפים אלה מהווים 87% מן התקציב כולו - טובן שעובדה זו **שיצאה** את פני הדברים. המטטלה החליטה, כי במסך טבוע זה ישבו באי-כחה האוצר, משרד החינוך ומטלא-מקום ראש-המטטלה כדי לברר את הסעיפים על מנת להביא למטטלה דבר ברור.

מכל מקום ברור, כי כל שאר הסעיפים

יסבלו מאוד. כל התקוות שתלינו דורשות להרבות בתמיכה לחינוך החקלאי, המקצועי והתיכון, הסעיף להנחלת הלשון למבוגרים, סעיף זה התפתח מאוד וכן סעיפי משרד התרבות השונים הספרות והאמנות, כל הסעיפים האלה יסבלו קשה מאוד. אינני בטוח אם הם יסכימו **לצמצמה**. אך מכל מקום תשמר **כדור** ההחלטה של התקציב הקודם ועוד 17%. ייתכן שיחליט לבטל זאת על טנת להפעיל את חוק חינוך חובה. אבל זהו המצב הקשה. אינני יכול להביא לכם עדיין דבר ברור **במסגרת** זו. דבר אחד השגנו והוא, כי אין אדם במטטלה שיגיד, כי החשבונות אינם נכונים וכי אפשר לקצץ במשהו.

היו"ר ש. פפסיץ:

כיצד מתאר לו משרד החינוך את ביצוע חוק חינוך חובה.

ד"ר בן-יהודה:

ישנה הבטחה שעל ביצוע חוק חינוך חובה לא יציפו את היד. בהתאם לחשבונות שעשינו, הרי 300,000 ל"י לציוד ו**כשהוא** - אנו בהיה טוב כדוחק לגבי ספסלים, אך לא נמנע מפתיחת בתי-ספר נוספים. אני צריך לציין כי אנו פותחים בתי-ספר מקצועיים בלי הרף, באותו רגע שאני מקבל ידיעה על רישום אני נותן הוראה לפקוח בית-ספר. יש גרעון עצום בשני החדשים האלה בסעיף זה. ייתכן, כי בסוף חודש מאי לא נוכל לסלם מסכורת. אך דבר אחד ברור כי התקציב שלנו מבוסס על מציאות. הועדה רוצה להביא לכנסת את העניין כי סעיפי חינוך חובה יהיו מובטחים על-ידי המטטלה, כי הם מדברים בעדם. אפשר לקצץ בסעיפים שונים אחרים, למשל בסעיף הנחלת הלשון למבוגרים, ישנו תקציב של 300,000 ל"י, נרגע זה לומדים 20 אלף איש מבוגרים, וזה סלבד האולפנים. כמובן שהנטייה היא להגדיל עד כמה שאפשר את התמיכה לאוניברסיטה-איגני בקיא בכך.

היו"ר ג. פרסיץ:

עד כמה יפני הכינותי מדברי דר. בן-יהודה
היתה החלטה להרשות לעבור על התקציב
מסעיפי חוק החינוך הנוכה. בא דר. בן-יהודה והזהיר, ליתיה ברור, כי הוט
יעבור על התקציב בסך ל 1.500.000 ל"י. לאם כן נבחרה ועדה, כדי לדאוג
עם הוט יוכל לעשות זאת.

דר. בן-יהודה:

הועדה ודאי תבי ת דעה ותמטר, כי
אין כל צורך להסדיר ת עניני החינוך
בסכום קטן יותר, אין כל צורך לקצץ כחוק חינוך הנוכה.

היו"ר ג. פרסיץ:

כלומר דר. בן-יהודה שקט, כי הענין
ב-95% בסדר.

דר. בן-יהודה:

אני שקט, מיום שתקציבנו אינו פרי יזמה,
אלו פרי יזמות. את משרד הדתות, בניח,
מגי האצת תקציב, הרי זה פרי יזמה. בה בטעה שעניני החינוך קיורים
במציאות. בכל המדינות ר לאזכיה, כי הדבר אינו כגון, הרי נאלצו
לאתחיל את הכורת המורים וכן פנסייה למורים. כן, מובטח את לוח
המקביל למורים וי לזכור, כי בכל פעם מופיע המבון אחר. פעם היתה התוספת
בטיעור של לירה וחצי ועתה הוט עור ד על 3,500 ל"י לילד. כן, מורכבים
מספר היעות נכתה, אין מניע לקצץ ולאמנח את התוספת. ונו הצענו
בזמנו 300.000 ל"י לאיור וריאות, כדי ייבנו על כל ספסל שני ילדים,
כלומר שני דורים בקוטר מסוימים שילמדו בשתי הדרות ל בגלל חוסר
חדרים, על בגלל חוסר בריהוט. יבנו מקומות שסמייל חדרים והם עור דים
ריקים, למן שני דורים שתי שמורות. חסרים לנו ספסלים ויו ביה למחות
3 ילדים על כל ספסל, ולפעמים אילו 4 ילדים. אתם יכולים להגיד, כי אין
אין אפשרות כזו, כי צריך להמציא אוכל לאנשים.

בטעיה הכ"רת מורים רטומים כבר למעלה
מ-700 איט, זה יעלה רבע מיליון לחי. ואם הלימוד יהיה בתשלומים, אין
זה יכול לטנות.

אני חרד, אם לא יהיה תקציב לא נוכל
לתת את העזרה למלאכה ולחינוך המקצועי, לבתי-ספר מקצועיים, כי בכל
בית-ספר ילמדו קצת חקלאות וקצת לימוד מלאכה.

היו"ר ג. פרסיץ:

אשר לבנינים, לחטרי בנין?

דר. בן-יהודה:

זהו תקציב מיוחד. אנו הגסנו חסבון, כי
בקסתי לטפר את הבנינים. צריך להוציא
7 וחצי מיליון לחי, מזה אפשר לקבל מן היטוב כמיליון וחצי עד שני מיליון
לחי, והאחר צריך לקבל מתקציב הפיתוח בצורת הלואה, מיליון עד שני מיליון
נקבל מן היטוב הקיים והאחר אלה הן הטקעות ביחובי העולים וביושבים
החדשים. הודיעו לנו, כי אנו יכולים לחלק שני מיליון לחי, נתנו הלוואות,
עיריית ירושלים מאמינה שתוכל להוציא 700.000 לחי מן היטוב. אף עיריית
תל-אביב מאמינה בכוחה. העיריית מאמינות בכוחן לגייס כספים והם דרשו רק
הלוואות, אנו נתנו להם חלק קטן ממה שהם דרשו. הדבר היחיד שהממשלה
והאוצר עושים, הם הסכימו להפריש חלק לחסקעות ולא בצורת הלוואה. אנו
תחילה דרסנו להוציא רבע מיליון לפי והמועצת תרשתה להוציא יותר מזה.

אנו נוכל לקבל בנינים במקומות עניים,
אשר שם לא נעשה מאומה. אשר לחטרי בנין - הכוונה שהמפקח על המלאי
יעדיף את בנית כתי-הספר על בנינים אחרים - הוא נוהג כך. אשר לחטריים -
אינני יודע אם בכלל יש לו, אינני יודע דבר פרט להעדפה זו. אבל
בתחילה נתנו חטרי בנין לכל בנין אחר. ועתה נותנים זאת לבתי-הספר.

א. ד. לרוינטשטיין:

האם מלאנו חסנה כל מה שחוק חינוך
חובה הייב, או יש עוד מה למלא? אני
זה הוא קיים רק לגבי משרד החינוך,
או לגבי כל המפרדים. אם למשל, מלאנו את החובה כלפי גן הילדים, או
אולי, כדאי, לשבת ולדון ככובד ראש, סמא תפסנו יותר מדי לגבי התחלה,
וקטח למדינה למלא את כל החובות במועדן, כשם שעשינו זאת בהתחלה לגבי
קביעת הדברים.

א. ד. לווינטטיין: אני זוכר, בזמנו, לקחתי לי לעצמי את הזכות להביע פקפוקים גדולים, ולצערי הצדק היה אתי, לכן אני מעורר טוב את השאלה, כי המצב הקיים איננו לתועלת העניין. הנה, אנו טומעים, כי הממשלה עצמה רוצה לקחת מחלקו הטלי של התקציב, בלי לסאול את חוות דעת הכנסת - אינני חושב שגלי והישיבה בסדר, כדי להסתמט בזה למטאמט יותר חריפה. אם הבנתי טוב את המספרים, הרי אומרים, אתם תוכלו להמטיך על סמך התקציב שהוא הציע בזמנו שקבל את אישור הכנסת. (דר. בן-יהודה: זה לא מדוייק). וזאת על סמך הצעתו של דר. בן-יהודה.

אני מציע לכדוק ממש את התקציב שהוצע על-ידי דר. בן-יהודה. שנית, מחובתנו, כאנשי הכנסת לעזור ככל כוחינו לאיזון התקציב שלנו. ואם מצו, כבר היום לוקחים את הרסות, בהסכמת הממשלה, לקחת את הכסף מהחלק השני של הטנה, ובוטף לכך רוצה דר. בן-יהודה להוטיף עוד חצי מיליון ל"י - לאן בגיע? היו"ר ש. פרטיק: 500.000 ל"י כבר בהסכמת הממשלה. עתה הם אישרו לפתוח בתי-ספר עד לטכום

זה. היתר - עוד פבירור.

דר. בן-יהודה:

מיליון וחצי ל"י יכולל את משרד החינוך והתרכות. אם יכניסו את הטעיף: הנחלת הלסון לעם - הם מקוים להגיע לעוד חצי מיליון ל"י.

א. ד. לווינטטיין:

אני קובע, שאנו הולכים, נדמה לי, בדרך שהיא מסוכנת ביותר. ואם דר. בן-יהודה קבע שהוא קיצץ כבר לפי ראות עיניו, אני מרטה לעצמי להציע לוועדה בטנית לעבור על התקציב ולהסתדל למצוא פתרון, גט אם זה נוגע באינטרסים של חוק חינוך חובה, כדי לאזן את התקציב הסנתי של הסדינה.

א. ציזלינג:

לי יש סיפוק מהתטובה של אגף החינוך. אינני טוען על עוניינו, אנו עניים, אבל מותר לנו לעטות דברים. בזמנו, הציג שר החינוך והתרבות זל דיון על התקציב, אבל לא נתנה תטובה. במקרה סקיימים סני דברים חוק ותקציב, חוק עדיף. החוק מחייב. תקציב - אפשר לקחת מטעיף ולהעביר לאחר, ואפשר להכנס בגרעון. לדעתי, חוק חינוך חובה הוא צר מדי, וככל טרב עוניינו, חובה להבטיח את החינוך. אני מתפלל על הקנית הטפה העכרית. אני יודע טזהו אחר הדברים החטובים ביותר. על-כל-פניט מניסיוני, אני יודע שאני הפכתי להיות נואם באידיט, ויש הנואמים בערבית ובצרפתית, טפנות אחרות אין זו מלחמת טפות, זו מלחמה לעברית. האולפן - זהו זגור נאה. הוא מחזיר לנו את האינטליגנציה. הלואי והיינו עוטים זאת בימי העליה מגרמניה, ועכטיו ודאי טצריך לעטות זאת.

ובכן, אנו עניים. המדובר הוא לגבי

גן הילדים - אנו נאבק בעוניינו. אנו נקפיד עם משרד החינוך, הקפדת יתר, לא נקטר לכן אט-אין טטט נומף לילדי, אלא אט יופטא ילד טחונץ-לכתלי בית-הטטר. אין טטילים עליו אחריות הטטפה לכן.

אני רוצה לדעת באיזה מידה הקיף הריטום את כל הילדים ואת כל הנערים העובדים? אני רוצה לדעת מה הם האמצעים טאוחזים הטט כדי לחייב את ההורים לטלות את הילדים לבית-ספר? אני ידוע טטר החינוך וחתרבות ז"ל אמר טיתבעו לדין הורים כאלה, אני רוצה לדעת אם הדבר קויים? מה עוטים ואיך תעטה הביקורת? אינני מעוניין בטטפטים, אני מעוניין בביקורת.

כן, הייתו רוצה לדעת מה בענין מטכורתט של המורים הערבים - האט הדבר מוכטח? אני יודע טלא על יטוד קיפוח יעטה הדבר.

אינני מציע לקצץ בתקציב הקנית הלסון למבוצרים, אני מצוד בזה יותר מאטר בכל חגיגות יום העצמאות. כי אט נחטוב כמה עולה יום כזה לכל חייל, אני מעריך טכל יום עולה - 3 ל"י. אמנם, לא הצעתי כרגע זה לבטל את חגיגות יום העצמאות, אבל חיזוק עצמאותינו יעטה על-ידי הקנית הלסון. כוור לי, כי עצמאותינו תחוק על-ידי חיזוקם של העולים החדטים. אט טטעתי גבון כיצד העולים החדטים זנחו את מקומותיהם על הגבול הצפוני, בטעה טאנו יודעים כיצד עמדו שט אנטינו בודדים, דברים אלה קטורים לטפת ולהתערות בארץ. אנו מפה יכולים לחייב את המטטלה בכיצוע חוק חינוך

א. ציולינג:

חובה ובסיוע לעניין זה. אינני מדבר כאן כאיש האופוזיציה, כי אם כאיש בישראל היודע את חיינו, ובאיזה מידה אנו נצליח בתקופה קצרה לקלוט את הציבור הזה, ובראשונה את הצעירים שבהם ואחר-כך את כל בית-ישראל. בזה תלוי גורלנו. אני מאמץ את ידי אגף החינוך, ילחמתי למספט, ולא לחשוש למספט, מאשר לחשוש להסבת תורה בישראל. עוד בכוח היטוב לעשות את העבודה הזו.

אני מאמץ, סנית, את ידי משרד החינוך והתרבות לעשות הכל למען הקניית הלשון.

א. הכרמלי:

דובר כבר פעם על הצאצא ליהוש מחוץ-לארץ, אפשר לעשות זאת בצורת תרומות. אין הממשלה צריכה לעשות זאת, אבל אני מתאר לי שאפשר למצוא דרכים בקשר לעניין זה. אפשר גם בצורה זו להשיג את החומר לריהוט וציוד הייתי רוצה לסמוע אם נעשה משהו בקשר לכך. אני מזכיר דבר זה במיוחד, כי אפשר לפנות דרך הנהלת הסוכנות היהודית. אני רוצה להרגיע את חבר הכנסת לווינסטיין, כי אפשר גם לשאול אם ישנה הצדקה לכל העבודה התרבותית בישראל בכל הזמנים. אם ישנה הצדקה - הרי זהו חוק חינוך חובה. טוב עשתה הממשלה שלא קבעה סכום, אנו זוכרים את התפרצות האחרונה של מר רמז המנוח בכנסת, כי הוא נכנס לפרטי הדברים. הן במסך 12 חודש נפתחים בתי-ספר מדי חודש בחודש - הרי יש לפנינו מחצית התקציב של הסנה הזו שעלול לבוא רק בכנסת השניה, ואולי עוד בכנסת הזו. בצורה זו, אנו, ללא שום ספק יכולים לכוון את פעולותינו לגבי חוק חינוך חובה, ובודאי שאין לצמצמו.

אני רוצה להפנות את דברי לסעיף:

הקניית הלשון למבוגרים, דבר זה נתן במידה מסוימת חינם, ואילו המבוגרים נמצאים במצב כה קשה שצריך לתת להם זאת חינם. הרי אין זה חוק חינוך חובה חינם. אפשר לנסות ולהטיל תשלום מסוים, ויהיה בזה גם צד חיובי. יש להטיל תשלום לא גדול, ולא בכל מקום.

נוסף לכך, יש לציין, כי לא בכל מקום

יסגנו מורים, מחוסר תקציב, ובמצב כה קשה שאנו נתונים בו, האם יש להכפיל את הסכום הניתן לאוניברסיטה העברית. הן היא מקבלת תרומות סונות בארץ ובחוץ-לארץ. על-כן העלאה זו אינה מוצדקת. אני מצטער מאד שחבר הכנסת דינבורג איננו כאן. אולם, אנו רואים מצד אחד, שיש לדאוג לביצוע חוק חינוך חובה ומלמדים ילדים בבתים מספרות, עקב הקשיים הסונים, ומצד אחר אנו רואים את כל התמיכות המוגדלות האלה. אני מרסה לעצמי לומר, כי דר. בן-יהודה מכיר יותר ממני את התקציב ובודאי ימצא סבילים לקיומם, אני מעריך מאד את העובדה שנתן לנו לבצע את חוק חינוך חובה בשלמותו מבלי להתחשב בכספים.

ד. נצר:

אנו, כחברי ועדת החינוך מציינים

בסיפוק את הודעת משרד החינוך, כי

לא יהיה עיכוב בכיצוע חוק חינוך חובה. ועדת החינוך אינה צריכה לדאוג למצב התקציב, אלא רק כרגע שהוא פוגע בחינוך. אנו חייבים לדאוג שהחוק הזה יוגשם. ועדת הכספים תבדוק את האפשרויות ותראה היכן אפשר לקמץ, אך אין זה מעשינו. יש לראות זאת כתסבוג חסוב וגדול מאד שהממשלה לקחה על עצמה את החובה להגשים את חוק חינוך חובה. איש מאתנו לא יציע הצעות לרעת החוק.

בהזדמנות זו אני רוצה לשנות את

תשומת לב משרד החינוך להקפיד על הפעלת החוק לגבי ילדים בגיל 6 שנים. בשנה שעברה היו פרצות רבות, יש להקפיד על כך שהשנה לא תהיינה. היו גופים טובים שעזרו לממשלה להגשים את החוק, עזרו לא רק בחלק הארגוני, אלא - באמצעים ממשי, כדי לעשות על התקציב. אני מצטרפת לדעה, כי יש לראות תחילה את דאגת הגן במסגרת חוק חינוך חובה, כן, יש להגשים את החוק ולפקח עליו באופן מיוחד לגבי הנערים העובדים. אני יודעת שמפעל הנוער העובד התפתח מאד, לשבחו של משרד החינוך. אני יודעת שבמקומות המרוחקים, בתי-ספר של ערב, הם בעיה נוספת, כי יש לדאוג לאור ולחשמל, ישנם דברים טכניים רבים שיש לדאוג להם, דוקא ילדים אלה זקוקים לפיקוח גדול יותר, מאחר שאין להם הורים, בתקופת הפגרא של הכנסת הייתי במחנה עין-שמר וראיתי ילדים בני 14 - 13 שאינם לומדים כלל ונערכו עוסקים בדברים טובים שאינם צריכים לעסוק בהם. לכן אני דורשת הקפדה מיוחדת בסטח זה. ילדים

ד. נצר:

סאינם יכולים להכנס לבית-ספר דורסים פיקוח יתר.

אשר לחגיגות יום העצמאות - אני רואה זאת כמפעל חינוכי גדול לעם ולמדינה, יתכן, וועדת החינוך צריכה ביום מן הימים ליתן את הדעת על כך. עלי לציין, לאחר טראיטי כמו עיני, מה רב היה החידוש בחגיגות, כאשר שיתפו בתן חלק מן הצבא. במחנה בית-ליד הופיעו חוליה צבאית והתחברה יחד עם בית-הספר. כמוכן, בפעולות התרבותיות היו תצוגות, ויקודי עם. הייתי בשער העלית, בשעה שהביאו עולים חדשים. בא בית-ספר מן החוץ יחד עם פלוגות צבא. העולים נשקו את רגלי האנשים, בחייל העברי הם ראו משהו חינוכי. אחד החתימות האחרונות שקבלנו משר החינוך והתרבות תיחא אישור על טיול ברכבת ביום העצמאות, גם הוא ראה בזה צד חינוכי.

אשר לשאר הסעיפים - ברור שהם יסכלו. אבל צריך לחפש דרכים להקניית השפה, אם ייעשה הדבר בצורת תשלום או לא. יתכן ויש לפנות להסתדרות המורים, מאחר שמסכורת המורים היא עתה די טובה, אפשר לבקש את המורים, שתוך כדי עבודתם יתנו גם מספר שעות למפעל זה. אני הייתי בין אלה שתבעתי שהמורה יקבל מסכורת שלא יצטרך לעבוד עבודה נוספת ועל-כן עתה הוא יכול לעשות זאת. אני מציעה סגפנה בפניה לציבור המורים סיעזרו לנו בסטה של הקניית הלשון העברית.

א. ד. לוזנסטיין: אם ענין יום העצמאות עומד כאן לדיון, הייתי רוצה להעיר כאן כמה הערות.

היו"ר ט. פרסיץ: אני רציתי כבר להעיר לחברת הכנסת נצר, כי איננו דנים בענין זה.

ד. כציר: בקוים כלליים, הגני מסכימה לדברי חברי הכנסת: צילינג ונצר. אנו כחברי הכנסת וכאזרחי ישראל שמחים להחלטת הממשלה, אם כי מבחינה פורמלית עוד איננו יודעים מה חוסבת ועדת הכספים.

אני רוצה להעיר לחבר הכנסת הכרמלי, פי לא מאתנו צריכה לבוא האינצ'יאטיבה להקטין את ההקצבה לאוניברסיטה. אנו צריכים לדרבן את החינוך הגבוה שאף הוא יהיה חנינם. אין להוריד את הרמה של היסוב, ולדאוג לכך שגם מיעוטי היכולת יוכלו ללמוד ולקבל חינוך גבוה. אם ירצו להקטין את ההקצבה, עלינו יהיה להלחם בכך. הן אנו סולחים את ילדינו לחוץ-לארץ, מוטב שילמדו כאן בעזרתנו.

אני מתנגד לכך שנפנה לארצות חוץ-לארץ. ונקבל מהם תרומות. סמעי גם בוועדת הסירותים הציבוריים, כי יש לסתף פרוגונים טובים, אבל מנין הם יקחו את הכספים. על-כל-פנים, אני יודעת שאצלנו ב"ויצ"ו העזרה למעברות מכוססת על תרומות מחוץ-לארץ, יש והדבר מתגסק בנו. אני מבקשת שלא ללכת בדרכים אלו. מספיק לנו המגביית המאוחדת.

נוסף לכך, אני מבקשת שלא להטיל סכר לימוד על הלומדים בקורסים להנחלת הלשון העברית. למעשה, זהו חוק חינוך חובה לא לילדים, אלא שאף החקיקה לא מוציאה את הילדים יכולים לחייב מוגר ללמוד, אנו יכולים לחייב רק ילד. מכל מקום אין להטיל סכר לימוד. כן, יש לשחרר את הארגונים מהטיפול בילדים בגיל 5 על-מנת שיוכל להכנס ולטפל בילדים בגיל 4 - 3 שנים.

היו"ר ט. פרסיץ: אני רוצה להביע את סיפוקי על הודעת דר. בן-יהודה, אם כי אינני אופטימית כל-בך.

כמהו, אני חושבת שיכואו עיכובים נוספים. אבל די לנו סיטנו תרצון הזה ותהבטחה להסדיר את הענין. אני דואגת רבות לענין הבנינים שהם במסגרת ביצוע החוק. אשר לחמרים - אני רוצה לסמוע מדר. בן-יהודה אם הם קבלו הודעה על העדפת בתי-ספר, אבל אם בתי-הספר יוכלו לקבל את החמרים לבנין. אני רוצה להסתפק בכך, על-מנת לתת לדר. בן-יהודה את האפשרות לדבר על הסתלמות המורים, על האולפנים ועל חסיכויים לנסות ביצוע חוק חינוך חובה לקראת סנת תשי"ב.

דבר הוועדה:

אני רוצה לסתור בחיקון, כדי להוציא
איי-הגנה מלבנות, העלולה להזיק לממשלה

לא היתה הצעה ונתינת רשות לעבור על התקציב פתח. הממשלה הודיעה
הודעה ברורה שהיא לא תפר את ההבטחה שנחנה לכנסת, שהתקציב יהיה
מאוזן, ובו לא יבוא כל שינוי. על מה מחבטס הסידור הזה? על ההורש
בין תקציב הממשלה לבין תקציב משרד החינוך שהם אינם בתאריך אחד.

אולם, מאחר שאנו מבצעים את הוראות הממשלה שאין להוציא ראטריל כספים
על חשבון השנה הקודמת, איננו יכולים להודיע בכל הארץ שעד 1.4 ימשך
הרישום, ואחר-כך לא יתקבלו ילדים. כל המשרדים עובדים לפי שנת הכספים
הקודמת, אצלנו קשה הדבר. אנו איננו כפופים לדבר הזה, מפני שבחשבון

הטובים איננו קטורים בתאריך הממשלה. אמרתי, הרי ישנו מנהג להתאים את
האמצעים למשרד החינוך. בכל אופן אין התאמה בתאריכים, כי אצלנו שנת
הלימודים מתחילה ב-1.9 ועתה מדובר על 1.10 וכל הספרים יהיו סגורים.
רק על בסיס זה אמרתי, כיון שישנה אי-התאמה בין מועדי שנות הכספים,

הרי לא תיבנה: לנו שלא תהיה התאמה בסכומים ידועים, באופן כזה הממשלה
מזיעה לנו לעבור על ההתחייבות **בלתי נכנסת.**

אשר לשאלה אם מלאנו את ביצוע חוק החינוך

הרי אפשר לשאול זאת ביחס לשלבים וביחס למציאות. אשר לשלבים -
הרי חזוק לקראת שנת חש"ב יוצא כולו לפועל. אני רוצה להזכיר לכם,
כי בכוח מותר לקבל שכר לימוד - הדבר היה מותר, יכול היה מישור
להציג שנדרוש מכל הילדים שכר לימוד. דבר זה היה יכול להכניס רווח
גדול. אולם, איש לא הזכיר זאת, ואשנה כל הילדים למדו חינוך, בכוח
ח. השנה אנו נכנסים לשלב המלא של ביצוע החוק.

אשר למציאות - הרי **אלמלא** המחנות, יכולנו

להתמזג שביצענו את החוק. עד גיל 14 אין בעיה של ילדים שאינם לומדים.
אחרי-כך כמה מאות ילדים שאינם לומדים - אין הם מהווים בעיה ציבורית.
אך במעברות לומדים כל הילדים. שם ביצענו את החוק ב-100% כל
הילדים לומדים. במחנות, אין כל הילדים לומדים. היתה אמנה, רישור

בכל המחנות, הרשמים דרשו להכנס לאהלים, כדי לרשום. לא עשינו זאת,
כדי שלא יאשימו אותנו בחעמולה, יתכן שתאנו כלפי הילדים, בגחל-הספר
לומדים ילדים שלא באו להרשם, ואלה שנרשמו אינם באים ללמוד. החומר
האנושי במחנות איננו יציב, המשפחה או שנתמול באה, לנו שמחר היא

יוצאת ומחליטה את מקומה, או שהיא קבל עבודה במקום אחר, יש הגרים
באהלים ודורשים שהילד ישמר על האהל, ישנם גורמים שונים. מכל-מקום
אנו לא קבלנו עדיין את הוצאות הרישום והביקור ב-100%. יש **לנסות**
שלא נרשמו ולהיטך.

בן הדבר לגבי התי-סטר לנערים עובדים.

היתה חובה רישום. הנערים עובדים מוזן למקום. אולם, אם לא נחשוב
על המחנות, הרי אין בעיה שלא בוצע החוק. להקים משטרה שתחפש את
הילדים, יתכן וועדת החינוך תצטרך לחת את דעתה על כך, אך **מדינות**
רבות מזהירות אותנו לבל נקים משטרה של רודפי ילדים. נאמר לנו,

כי באמריקה, בניו-יורק ישנם 12,000 שוטרים המבצעים את חוק חינוך
חובה. התכנית היא לבטל את כל המשטרה הזו, כי הפסדה מרובה משברה.
כל המדינות מזהירות אותנו, ובעיקר במדינות אלו זו בעיה, כי
העובדת הסוציאלית יכולה לפתור את הבעיה.

אשר לגבי-אות-אין מהירים לשלוח/את הוצאות

הרישום. בפגישת האחרונה שהיתה במשרד החינוך היתה הצעה שנדרוש
מהצבא שיון לנו 10 מכוניות, כדי לאסוף את הוצאות הרישום. למשל, עי-ן-
חרוד עדיין לא שלחה, אלא רק מעבור 6 חדשים. ישנם מקומות ותיקים
שאינם מעבירים לנו זאת ואנו צריכים להודיע על זאת בכל מקום.

אשר לבתי-סטר לנערים עובדים - זהו

מעל שטח השגנו בו את כל 100% האוונים. זהו אחד המפעלים המהירים
המפעילים ביותר. כרגע, קרוב ל-12,000 נערים לומדים והוא נכנס

דר. בן-יהודה:

למשרד החינוך והמך ללחם חוקינו. בריטום איננו מבדילים, במקומות הקטנים, בישובים החדשים ובמעברות, אנו באוהה פתקא המודיע על סתיחת בית-ספר יטודי, גן ילדים, אנו מודיעים על סתיחת בית-ספר לנערים עובדים. במעברות ובישובים החזשים נפתחים בחי-הספר באוהו יום. אח בחי-הספר לנערים עובדים סתחנו השנה בפחות מ-6000 סלמור ועתה עומדים אנו בין 12.000 - 11.000 תלמיד. לטי הערכחנו 75% מכל הנערים זקוקים לתק. בארץ. בכל הישובים הקטנים ישנם בחי-ספר לנערים עובדים. במחנות טרם השגנו אח כל מאה האחוזים, כי לא ידענו למי הם שייכים. אבל עתה אני מודיע למסקת, כי סתחנו בחי-ספר. אח הילדים לא הוצחנו להשיג בספר אחוז, אבל אנו חושבים שהגענו ל-65%. זהו אחד המפעלים החשובים ביותר, ואין איש חושב להרים עליו את ידו. עתה אנו יוזמים אח החיפוש אחרי הנערים האלה, אנו הצענו סיקוח על בחי-הספר הקיימים ולקבל עוד כ-10 משרות של קצינים שיטפלו בחיפוש הנערים ושיזמקרו על ביקורת הסדיר. אנו זקוקים בערך ל-20 איש בחצי משרות. הם יצטרכו לבוא בדברים עם בעלי בחי-החרושת, עם המעבידים. לכן, יהיה סתמקידם לקשר בין הבית ומקום העבודה - נחנה כבר נחשמה לתק. חשבנו, כי הם יהיו סקידי הרשויות המקומיות ויקבלו דק תמיכות, וחצי אנשים שלנו. במחנות הם לא ישחמלו באמצעים של עונשים, אלא בטיסול סוציאלי. לגבי המספר כמה ישנם עתה, אין לנו כל ידיעה ברורה. אם נקבל במשך השנה עוד מספר ילדים ונגיע עד 15.000 ילד - הרי ההישג הוא גדול.

למר ציזלינג, לא אוכל לענות יותר מאשר ענה מר רמז ז"ל בזמנו, כי זהו ענין פוליטי. לא אוכל למסור כל הודעה נוספת.

אשר לריהוט - אנו ניסינו וקבלנו מאמריקה וזה עלה ביוקר רב, והחצי כמעט שלא היה ראוי לשימוש ונוסף לכך קבלנו נזיפה מהמגבית המאוחדת. למגבית ישנה דעה, כי כל פעולה נפרדת מתנקמת במגבית. אין רשות לעשות כל פעולה בלי המגבית, ולנו מביא הדבר הסוד. שולחים לנו דברים משומטים. אבל אילו יכולנו לקבל ספיקה-לארץ עץ וחמרי גלם מגויינת המגבית המאוחדת לא חסריע.

אשר לענין החשלות עבור הנחלת הלטון למבוגרים - זהו ענין קשה. אצלנו במשרד החינוך, אילו יכולנו להביא לכנסת חוק של לימוד עברית לכל עובד - היה טוב. גם מר רמז ז"ל החנגד להטיל שכר לימוד. כל הענין הוא בזה שאנו מטילים על הציבור ללמוד.

למי שעה קבלתי הודעה על העדפת חמרי בנין לבחי-ספר. בכל זאת כבר קבלו מקומות אחדים חמרי בנין וחדשו את העבודה. הם הודיעו לנו כאשר הם קבלו את החמרים.

א. הכרמלי: מה היא הפקלת התמיכות?

דר. בן-יהודה: אינני יודע כר עתה כמה הבטיחו, נדמה לי, כי בחוד 4.300.000 ל"י תחמיכות אינן נכנסות. אני מוכן לבדוק זאת למעם הבאה. אולם, איננו חושבים, כי בגלל החינוך היטודי עלינו להזניח אח החינוך הגבוה, אלא להיטך. זו היא דעתי, כי בזמן שהרמז יורדת עלינו להרים אח החינוך הגבוה. הרי בושת לטמוע כמה מקבל טרוטסור בעד הרצאה. כן, עלינו לדאוג, כי הרמה בבחי-הספר החיכוניים גם כן לא תרד.

הינו"ר ט. סרסיץ: אני מודה לך דר. בן-יהודה.

ר. כגן: אני מאד מצטערת שאני נוגעת בשאלה שהייתי רוצה שרדו מן הפרק. קבלתי מכחה מ"בית-הילד" בטלביה, ממחלקת החינוך של עיריית ירושלים, אני

ר. כגן:

מניחה ועוד חברי ועדה קבלו מכתב כזה, וזה לשונו: בד' באייר תש"א (10.5.51), קבלתי מכתב מהמחלקה לחינוך של עיריית ירושלים, ובו היא בקשה להמציא לה בהקדם רשימה של חלמירי כחה ו', בציון שט האב, וכחובות מסודרות, "למען נוכל למטל בהקדם בהעברתם של הילדים לבתי"ס הנמנים עם הזרם הכללי, בקרבת מקום מגוריהם".

שלחתי להם את הרשימה והנה לצערי הועברה הרשימה לבית"ס החינוך בבית-ההכרם, הנמנה על הזרם ה"על זרמי". מוצא אני מעטה זה כהפרת אימון מצד המחלקה לחינוך. באשר אכונר. למחלקה לחינוך להעביר רשימה של כחובות מזרם לזרם. יתכן, שהמחלקה לחינוך עשתה זאת כדי להסטר מהבעיה של כחה ז' בבית"ס "בית הילד" בשנה הבאה, הרי לכל היותר היתה צריכה לדאוג להעביר את הכחה בשלמותה לגמנסיה רחביה. אבל להעביר רשימה של כחובות מבי"ס של זרם הכללי לבי"ס של זרם אחר, אסור היה לה לעשות זאת. א) אני מוחה על כך בסניך ומקווה שתסיקי את המסקנות למעשה זה. ב) כ"כ הריני מבקש שחואיל לדאוג לחיקון מעטה זה, על-ידי"גה שתפתח כחה ז' ב"בית הילד" בשנת תש"ב, כמו בכל בתי"ס הכלליים במדינה.

בכבוד רב

( ) מ. מ. שלנק
מ. ה. ל.

רציתי לשאול אם אפשרי הדבר שועירייה מעבירה אמבולוק את כל הילדים? יכולים לפתוח כחה ולסדר הרשמה, אבל לא לעשות איזה שהיא העברה.

ד. בן-יהודה:

במקרה אחרון בערב ישבתי וחילתי מכתבים שעלי להשיב עליהם. אני עניתי שועברת הילדים הבלתי זרמיים אסורה. צריך שההורים יבקשו העברה. הם אינם יכולים לסדר את העברה, אלא מבית הילד לזרם הכללי - ובוזה איננו מחערבים. העירייה יכולה לסדר את חלוקת הילדים במוסד - איננו מחערבים בזה, את היא רוצה שבבית הילד יהיו רק 600 ילד ואחרים היא העביר לבית-ספר כללי. אנו צריכים רק לשמור שלא תהיה פגיעה בהגדרת ההורים לאיזה שהוא זרם. את מעבירייה את הזרם הכללי למקום אחר, עדיין לא בדקתי את העברה זו נכונה.

ר. כגן:

אני רוצה להזכיר, כי מלביה'וביה זכרם אלה הם שני קצוות של העיר, יוצא, איסור, שיש בזה משהו.

היו"ר ש. פרסיץ:

אשר לסידור של עיריית ירושלים הוא מה בלתי חוקי. בקשר להעברה מבית-הספר הכללי - על זה אינך מדבר.

ד. נצר:

אנו טרם גמרנו את ענין לשכות הנוער, ישנן כאן שאלות הקשורות עם הקיץ.

ד. בן-יהודה:

רצוי שנדע את סדר היום מראש על מנת שנוכל להיות מוכנים בחומר.

היו"ר ש. פרסיץ:

סדר היום של הישיבה ~~השנייה~~ הבא הוא: השתלמות המורים, לשכת הנוער ושאלת שיחזור המורות בגיל גיוס ועובדות במעברות, לקראת הקיץ וש' נוח. ביחס לשאלה השלישית אזמין את מר אבידור.

ד. בן-יהודה:

מה בדבר סידור הוולב בבתי הספר? נעשו כבר כל הסידורים לחוליש את הדבר. הישיבה נמשלה בשעה 13.05